

До разової спеціалізованої вченої ради
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Борисенко Тетяни Володимирівни за темою: «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», поданого на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Вивчивши та проаналізувавши подану авторкою Борисенко Т.В. роботу дисертаційного дослідження, можна стверджувати, що дане дослідження проведене на достатньому науковому рівні та на актуальну в умовах сьогодення тему.

Проведеним дослідженням авторка досягла поставлених цілей та завдань.

Обрана тема відповідає спеціальності наукового пошуку та є актуальною. 24 лютого 2022 року розпочалося збройне масштабне вторгнення Росії на територію нашої країни. Ці події дали поштовх для посилення кримінально-правового регулювання суспільних відносин в Україні. Після початку збройної агресії наша держава та громадяни опинилися під загрозою Права людини, які закріплені в Конституції України та міжнародних договорах, згоду на обов'язковість яких надано Верховною радою України (право на життя та безпеку, на охорону здоров'я, на відпочинок, на достатній життєвий рівень, на освіту, на захист від усіх форм насильства) зазнали порушень.

Люди змушені переїжджати в безпечне місце для збереження життя. Такі особи потребують житла, одягу, продуктів харчування, ліків тощо. Тому вкрай важливою є підтримка таких людей. Велику роль у вирішенні цієї проблеми, відіграє надання гуманітарної допомоги, яка надходить в Україну з усього світу. На жаль, така гуманітарна допомога не завжди доходить до тих, хто її потребує, а саме через дії осіб, які цю допомогу незаконно використовують. Через поширеність випадків продажу гуманітарної допомоги 24 березня 2022 року прийнято Закон України № 2155-IX «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги», який набрав чинності 03 квітня 2022 року. Законом № 2155-IX Кримінальний кодекс України доповнено статтею 201-2 «Незаконне використання

з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги».

Про поширеність таких випадків свідчать статистичні дані офісу генерального прокурора, згідно яких: у 2022 році за ст. 201-2 КК України зареєстровано 384 кримінальних провадження, з яких: повідомлено про підозру у 58 провадженнях, спрямовано до суду — 25 проваджень. За 2023 рік зареєстровано 189 проваджень, з них: повідомлено про підозру у 36 провадженнях, спрямовано до суду — 25 проваджень. За 2024 рік зареєстровано 107 проваджень, з них: повідомлено про підозру у 26 провадженнях, спрямовано до суду — 12 проваджень. За 2025 рік зареєстровано 95 кримінальних проваджень, з них: повідомлено про підозру у 24 провадженнях, спрямовано до суду — 16 проваджень.

Основою дисертаційного дослідження стали наукові праці таких вчених, як Дудоров О.О., Мовчан Р.О., Марін О.К., Кришевич О.В., Шевчук А.В., Боднарук О.М., Спільник С.І. та ін.

Не дивлячись на те, що питання кримінально-правової характеристики незаконного використання гуманітарної допомоги має підґрунтя раніше проведених досліджень, однак спеціальних комплексних досліджень, присвячених цьому, не проводилося.

Комплексне дослідження кримінально-правової характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, є можливим через вирішення таких завдань: дослідження історії виникнення такого виду кримінальної відповідальності та соціальну обумовленість; з'ясування змісту об'єкту кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України; розкриття особливостей об'єктивної сторони досліджуваного кримінального правопорушення; розгляд ознак суб'єкта; встановлення особливостей суб'єктивної сторони; аналіз кваліфікуючих ознак цього кримінального правопорушення та розроблення обґрунтованих пропозицій, спрямованих на вдосконалення чинної редакції ст. 201-2 КК України.

Робота виконана на кафедрі кримінального права та кримінології Дніпровського державного університету внутрішніх справ відповідно до програм, тем та планів, затвердженими на загальнодержавному і відомчому рівні.

Методи дисертаційного дослідження, які обрані авторкою, застосовані у взаємозв'язку та взаємозалежності, що забезпечило повноту, всебічність та об'єктивність дисертаційної роботи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Висновки та рекомендації, наведені авторкою, ґрунтуються на аналізі вітчизняних наукових джерел, нормативних документів та

статистичних даних, що забезпечує належний рівень обґрунтованості та достовірності.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація є однією з перших комплексних досліджень кримінально-правової характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

уперше:

- обґрунтовано доцільність введення кримінальної відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. Стаття 201-2 КК України відображає потреби й інтереси суспільства та є необхідною в регулюванні суспільних відносин в умовах сьогодення.

- обґрунтовано зменшення мінімальної межі для притягнення до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 201-2 КК України (вчинення у значному розмірі, якщо загальна вартість гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги у триста п'ятдесят і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян, станом на 2026 рік – 582 тисячі 400 гривень) та зазначення розміру як для кримінальних правопорушень проти власності (вчинення у значному розмірі, якщо загальна вартість гуманітарної допомоги та благодійних пожертв становить від двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (станом на 2026 рік це 3328 гривень), а також необхідність встановлення адміністративної відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги та благодійних пожертв, якщо вартість такої допомоги становить до двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- обґрунтовано доцільність визначити на законодавчому рівні у положеннях ст. 201-2 КК України корисливий мотив, не зазначаючи мету отримання прибутку;

- аргументовано необхідність відмовитися від зазначення в ч. 1 ст. 201-2 КК України конкретного переліку діянь та передбачити можливість її застосування за вчинення будь-якого прояву незаконного використання гуманітарної допомоги та благодійних пожертв.

удосконалено:

- формулювання основного безпосереднього об'єкта складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, під яким пропонується розуміти суспільні відносини у сфері господарської діяльності, пов'язані з ввезенням, обліком, а також цільовим використанням гуманітарної допомоги та

благодійних пожертв благодійними організаціями, іншими благодійниками та бенефіціарами;

- розуміння про предмет та родовий об'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України. Предметом цього кримінального правопорушення виступає гуманітарна допомога, благодійні пожертви та безоплатна допомога, надання якої пов'язане з благодійною діяльністю благодійних організацій. Незаконне використання представників благодійних організацій цієї допомоги є порушенням ними норми щодо здійснення неприбуткової господарської діяльності. Саме тому, є цілком логічним та доцільним розміщення ст. 201-2 КК України у розділі VII «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності».

- теоретичні положення щодо визначення ознак суб'єкта у складі кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, який має додаткові характеристики, пов'язані зі здійсненням благодійної діяльності.

набуло подальшого розвитку:

- теоретичні уявлення щодо розмежування кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України з кримінальними правопорушеннями проти власності;

- науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на вдосконалення чинного законодавства щодо незаконного використання гуманітарної допомоги та благодійних пожертв;

- оцінка досконалості санкції ст. 201-2 КК України. Встановлено, що санкція статті передбачає надто м'яке покарання, яке не співрозмірне з суспільно-небезпечним діянням, що потребує проведення окремого дослідження.

Публікації. Основні положення та висновки дисертації висвітлено в 13 наукових публікаціях, із яких 4 статті, опублікованих у фахових наукових виданнях України з юридичних наук, 8 тез наукових доповідей, оприлюднених на науково-практичних заходах міжнародного та всеукраїнського рівня, 1 методичні рекомендації.

У цілому позитивно оцінюючи рецензоване дисертаційне дослідження, вважаємо за необхідне **звернути увагу на деякі спірні положення**, які, на наш погляд, потребують додаткової аргументації під час захисту дисертації.

1. Не достатньо досліджені особливості кваліфікації досліджуваного кримінального правопорушення, особливо, при розмежуванні з іншими, зокрема, кримінальними правопорушеннями проти власності.

2. При дослідженні суб'єкта незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги не виділено окремо та не охарактеризовані його основні ознаки.

Незважаючи на висловлені зауваження, дисертація Борисенко Тетяни Володимирівни на тему «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» виконана на належному науковому рівні, має наукову цінність та практичне значення. Рецензована дисертація є завершеною, кваліфікованою самостійною науковою працею, що містить результати проведених досліджень.

Враховуючи вищевикладене, дисертація на тему «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» відповідає вимогам щодо дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, які встановлені в п.п. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її авторка — Борисенко Тетяна Володимирівна, на основі публічного захисту заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

Заступника директора

Навчально-наукового інституту

права та інноваційної освіти

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

доктор юридичних наук, старший дослідник

Максим ПОЧТОВИЙ

Підпис Почтового М.М. засвідчую

Проректор

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

полковник поліції

Олександр ЮНІН